

Realizace rozvojové spolupráce ČR v roce 2020 (shrnutí)

Zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) i humanitární pomoc (HP) poskytovaná do zahraničí jsou nedílnou součástí zahraniční politiky České republiky. Smyslem aktivit je přispět k rozvinutí potenciálu partnerských zemí směrem k udržitelnému ekonomickému a sociálnímu rozvoji a prosperitě. Prostřednictvím zahraniční rozvojové spolupráce ČR přispívá ke snižování chudoby a nerovností ve světě a zároveň naplňuje své národní zájmy, posiluje svou bezpečnost a vytváří předpoklady pro rozvíjení politických, obchodních a investičních vztahů.

Realizace ZRS a HP v roce 2020 byla výrazně ovlivněna pandemií COVID-19. MZV reagovalo předložením dvou materiálů do vlády, které umožnily odezvu na pandemii v prioritních zemích ZRS a HP a v celé Africe. Restrikce v mnoha ohledech ztížily realizaci plánovaných aktivit. Pokud to bylo možné, byly u nich flexibilně posuzovány změny a adaptace (zejména přesun do on-line prostředí), dílčí aktivity byly přeloženy do následujícího roku.

1) Aktivity v gesci České rozvojové agentury (v roce 2020 čerpáno 462 326 862 Kč);

Těžištěm rozvojových aktivit v gesci ČRA jsou rozvojové projekty realizované v prioritních partnerských zemích dvoustranné ZRS. V souladu se Strategií zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2018-2030 byly projekty v gesci ČRA v roce 2020 realizovány především **v šesti prioritních zemích s programem spolupráce** (Bosna a Hercegovina, Etiopie, Gruzie, Kambodža, Moldavsko a Zambie). Dvoustranná ZRS dále v roce 2020 směřovala na Ukrajinu (specifická prioritní země ZRS).

V reakci na pandemii COVID-19 vyhlásila ČRA v květnu 2020 v návaznosti na schválení vládou dotační výzvu pro Etiopii a Zambii, se zaměřením na podporu zdravotnických kapacit, zajištění přístupu k nezávadné vodě, hygieně a sanitačním systémům, na potravinové zabezpečení a lokální zemědělskou produkci včetně dodávek relevantní techniky od českých výrobců.

Země	Čerpaná částka v roce 2020
Moldavsko	85,3 mil. Kč
Etiopie	76,7 mil. Kč
Bosna a Hercegovina	66,2 mil. Kč
Zambie	52,5 mil. Kč
Gruzie	43,1 mil. Kč
Kambodža	17,6 mil. Kč

Bilaterální rozvojové aktivity byly zaměřeny na konkrétní **tematické priority** Strategie (*Udržitelné nakládání s přírodními zdroji, Zemědělství a rozvoj venkova, Inkluzivní sociální rozvoj, Řádná (demokratická) správa věcí veřejných, Ekonomický růst*) a zároveň byly navázány na vybrané cíle Agendy 2030:

Další nástroje v gesci ČRA

(čerpané částky v roce 2020)

2) Aktivity v gesci Ministerstva zahraničních věcí

V gesci MZV byly v roce 2020 realizovány malé lokální projekty, projekty v součinnosti s ostatními vládními resorty a s mezinárodními organizacemi, projekty v návaznosti na usnesení vlády k odezvě na pandemii COVID-19 a aktivity transformační spolupráce a humanitární pomoci. MZV rovněž zajišťovalo vyhodnocení (evaluace) programů a projektů ZRS ČR.

Malé lokální projekty

Cílem malých lokálních projektů (MLP) je podpořit rozvojové aktivity menšího rozsahu místních subjektů v cílových rozvojových zemích v hodnotě do 500 tisíc Kč. I za obtížných podmínek světové epidemie bylo v roce 2020 ze 72 podpořených návrhů realizováno **60 MLP** ve 39 zemích světa v celkové výši **23,96 mil. Kč**.

Posilování kapacit veřejných vysokých škol v rozvojových zemích

V rámci programu je kladen důraz na vzájemnou mobilitu učitelů i studentů, vědecko-výzkumnou spolupráci a podporu manažerských kapacit a dobré správy. V roce 2020 bylo v tomto programu podpořeno devět projektů, které byly výrazně postiženy restrikcemi na cestování a přímé vzdělávací aktivity v důsledku pandemie; celkové čerpání dosáhlo částky **7,94 mil. Kč**.

Další bilaterální rozvojové aktivity

Peněžní dar vládě **Afghánistánu** na podporu rozvojových a bezpečnostních programů činil stejně jako v předchozích letech 40 mil. Kč. Polovina těchto prostředků byla vložena do Afghánského rekonstrukčního svěřeneckého fondu při Světové bance na projekty podporující rozvoj zemědělské výroby a venkova a ekonomické postavení žen. Další prostředky byly využity ve prospěch Svěřeneckého fondu pro afghánskou národní armádu a Svěřenecký fond pro zákon a pořádek.

Na program **Záruka ZRS ČR** ve společné gesci MZV a Českomoravské záruční a rozvojové banky (ČMZRB) bylo v roce 2020 **alokováno 50 mil. Kč**. Od vzniku programu v roce 2019 realizovala ČMZRB bilaterální konzultace i prezentace tohoto prvního finančního nástroje v ZRS ČR na seminářích pro české i mezinárodní zájemce. V roce 2020 zároveň ČMZRB dokončila proces nezávislého vyhodnocení pro delegovanou spolupráci s Evropskou komisí zejména v rámci Evropského fondu udržitelného rozvoje.

Program transformační spolupráce (TRANS)

projekty na podporu lidských práv a demokracie

(v roce 2020 čerpáno 86,67 mil. Kč)

Program se i v roce 2020 zaměřil na země přednostního zájmu zahraniční politiky ČR, kde zároveň existuje určitý předpoklad přenositelnosti české zkušenosti a tradice vzájemných kontaktů (Arménie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Kosovo, Kuba, Moldavsko, Myanmar/Barma, Srbsko, Ukrajina a Vietnam). V reakci na aktuální vývoj byla v roce 2020 mimořádně navýšena podpora občanské společnosti a nezávislých médií v Bělorusku.

Aktivity MZV ve spolupráci s dalšími resorty

V součinnosti s dalšími resorty probíhaly **projekty transformační ekonomické a finanční spolupráce** (Ministerstvo financí), program **Aid for Trade** (Ministerstvo průmyslu a obchodu), **projekty globálního rozvojového vzdělávání** (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) a program **bezpečnostní rozvojové spolupráce** (Ministerstvo vnitra). Ve spolupráci MZV a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy rovněž pokračoval tradiční **program vládních stipendií pro studenty** z rozvojových zemí doplněný o zajištění zdravotních služeb (Ministerstvo zdravotnictví).

Mnohostranná rozvojová spolupráce

V roce 2020 tvořily příspěvky ČR na rozvojovou agendu Evropské unie **2/3 celkové oficiální rozvojové pomoci** poskytnuté Českou republikou. ČR se v roce 2020 zapojila do společné odezvy EU a členských států na pandemii COVID-19 v partnerských zemích pod hlavičkou **Team Europe**. ČR také zahájila přípravy na předsednictví v Radě EU v roce 2022.

Česká republika také spolupracovala s Organizací spojených národů (OSN), zejména s **Rozvojovým programem OSN (UNDP)**, úspěšně pokračoval dlouhodobý projekt „Partnerství pro cíle udržitelného rozvoje mezi ČR a UNDP“, realizovaný ve spolupráci s regionální kanceláří UNDP v Istanbulu. V lednu 2020 ČR zahájila své tříleté **členství ve Výkonné radě UNDP**. V rámci OSN je ČR také nadále zapojena např. do **programu vysílání dobrovolníků (UNV)**.

Humanitární pomoc

50 humanitárních aktivit ve 29 zemích, na které bylo čerpáno celkem 214,6 mil. Kč

Významná část humanitárního rozpočtu v roce 2020 byla věnována na **odezvu na pandemii COVID-19**. Již v únoru 2020 ČR podpořila materiální dodávkou Čínu a finančním příspěvkem komplexní program humanitární odezvy Světové zdravotnické organizace (WHO). Dále bylo v návaznosti na usnesení vlády podpořeno částkou 19,9 mil. Kč pět dotačních projektů reagujících na zdravotnické i širší sociálně-ekonomické dopady pandemie v mimo-afričských prioritních zemích dvoustranné ZRS ČR (BaH, Gruzie, Kambodža, Moldavsko, Ukrajina). Dále byla financována dodávka materiální zdravotnické pomoci Itálii, Mali a Španělsku a v závěru roku příspěvek na distribuci vakcín prostřednictvím Dětského fondu OSN (UNICEF).

Vedle odezvy na pandemii pomáhala ČR:

- **Při katastrofách** (požáry v Austrálii, výbuch v Libanonu, záplavy a sesuvy půdy na Filipínách a ve Vietnamu, sucho v Zambii)
- **Při konfliktech a nuceném vysídlení** (Afghánistán, Arménie a Ázerbájdžán, Irák, Jemen, Jordánsko, Libanon, Mali, Ukrajina)
- **Při komplexních humanitárních krizích** (Barma/Myanmar, Etiopie, Venezuela – zejména uprchlíci v Kolumbii a Peru)
- **Při posilování odolnosti zranitelných zemí** a regionů a snižování rizika katastrof (Indonésie, Kambodža, Zambie)

Předávka zdravotnického vybavení a školicích materiálů v rámci projektu zvyšování připravenosti na krizi v Bosně a Hercegovině (Realizátor: EGO Zlín)

Asistenční programy

Dle usnesení vlády probíhaly projekty zaměřené na stabilizaci a post-konfliktní rekonstrukci v těchto zemích/regionech:

Země/region	Částka v roce 2020
Sýrie	55,4 mil. Kč
Irák	36,5 mil. Kč
Afrika	87,7 mil. Kč

Těžiště programu v **Sýrii** spočívalo v roce 2020, stejně jako v předchozích letech, zejména v humanitární a stabilizační asistenci, a to s ohledem na bezpečnostní a politickou situaci v zemi. Projekty byly zaměřeny na okamžitou potravinovou pomoc pro vnitřně vysídlené osoby, podporu zdravotnických zařízení včetně ochrany před COVID-19 nebo vytváření podmínek pro návrat uprchlíků.

Během roku 2020 bylo z prostředků na **Program podpory české účasti při stabilizaci a rekonstrukci Iráku v období 2018 – 2021** realizováno celkem jedenáct projektů. Dva peněžní dary byly poskytnuty ICRC a UNHCR na podporu vnitřně vysídleného obyvatelstva, uprchlíků a navrátilců a devět vázaných peněžních darů bylo využito na zdravotnické vybavení nemocnic. Z prostředků programu byla rovněž realizována logistická podpora.

V roce 2020 byl nově schválen **Program Afrika** (Program aktivit na podporu zdrojových a tranzitních zemí migrace v Africe v období 2020 – 2022), s alokovanou částkou 100 mil. Kč. Čerpaná částka v roce 2020 ve výši 87,7 mil. Kč byla využita zejména při řešení zdravotních, sociálních i ekonomických a bezpečnostních dopadů pandemie.

Mali - Podpora potravinové bezpečnosti a živobytí vnitřně vysídlených rodin v oblasti Gourma Rharous
(Realizátor: ADRA)

Závěrem

Restrikce v souvislosti s pandemií v mnoha ohledech ztížily realizaci plánovaných aktivit v roce 2020. V souvislosti s pandemií však zároveň v partnerských zemích vznikaly nové potřeby pomoci. V roce 2020 se tak podařilo dosáhnout **historicky nejvyššího čerpání prostředků** jak na zahraniční rozvojovou spolupráci v gesci České rozvojové agentury, tak na humanitární pomoc a stabilizační programy v Sýrii a Iráku.

V kontextu aktivního zapojení ČR na poli mezinárodních organizací a blížícího se předsednictví ČR v Radě EU není dobrou zprávou, že v **poměru ODA na hrubém národním důchodu** se ČR společně s Řeckem řadí na poslední příčku v seznamu donorů OECD/DAC. Problematické je také snížení prostředků ze státního rozpočtu na rozvojovou a humanitární pomoc na rok 2021, k němuž došlo při schvalování zákona o státním rozpočtu v prosinci 2020. Výzvou tak stále zůstává dostatečná alokace zdrojů tak, aby Česká republika do roku 2030 byla schopna naplnit závazek poskytovat 0,33 % HND na ODA, který je zakotven též ve Strategickém rámci Česká republika 2030, nebo se mu alespoň výrazně přiblížit. Substantivní prostředky si bude žádat také obnova a budování odolnosti po pandemii COVID-19.